

Sammanfattning av Europeiska datatillsynsmannens yttrande om kommissionens rekommendation om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem

(Den fullständiga texten i detta yttrande finns på engelska, franska och tyska på Europeiska datatillsynsmannens webbplats <http://www.edps.europa.eu>)

(2012/C 335/08)

1. Inledning

1.1 Samrådet med Europeiska datatillsynsmannen

1. Den 9 mars 2012 antog kommissionen en rekommendation om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem (nedan kallad *rekommendationen*)⁽¹⁾. Rekommendationen sändes till Europeiska datatillsynsmannen för samråd den 19 mars 2012.

2. Redan innan rekommendationen antogs fick datatillsynsmannen möjlighet att lämna informella synpunkter. Vissa av dessa synpunkter har beaktats i rekommendationen. Till följd av detta har uppgiftsskyddsåtgärderna i rekommendationen stärkts.

3. Datatillsynsmannen välkomnar att kommissionen även har genomfört ett formellt samråd med honom och att det finns en hänvisning till detta yttrande i ingressen till rekommendationen.

1.2 Rekommendationens syften och bakgrund

4. Syftet med rekommendationen är att vägleda medlemsstaterna i fråga om förberedelserna för uppsättning av smarta mätsystem⁽²⁾ i Europa. Uppsättningen av dessa system är planerad till 2020 för såväl el- som gasmarknaderna och är föremål för en ekonomisk kostnads-/nyttoanalys. Denna analys ska genomföras av varje medlemsstat senast den 3 september 2012⁽³⁾.

5. En stor del av rekommendationen (avsnitt I) handlar om uppgiftsskydd. En viktig aspekt är att det enligt rekommendationen bör tas fram en mall för utförande av konsekvensbedömningar⁽⁴⁾ (nedan kallad *mallen*) och att denna mall ska lämnas till arbetsgruppen som inrättades enligt artikel 29 (nedan kallad *artikel 29-gruppen*) för rådgivning inom tolv månader efter det att rekommendationen har offentliggjorts⁽⁵⁾.

6. Det första utkastet till mallen håller för närvarande på att utarbetas av expertgrupp 2 i kommissionens arbetsgrupp för smarta nätverk. Arbetsgruppen inrättades av kommissionen innan rekommendationen antogs för att bistå med rådgivning om frågor som rör smarta nätverk. En av arbetsgruppens undergrupper, expertgrupp 2, fokuserar på aspekter som rör säkerhet och uppgiftsskydd. Denna grupp omfattar huvudsakligen branschföreträdare (med några representanter för det civila samhället och konsumentgrupper)⁽⁶⁾.

7. Kommissionen tillämpar en strategi med "icke-bindande lagstiftning", där man kombinerar i) kommissionens rekommendation som bland annat omfattar frågor som rör uppgiftsskydd, samt ii) ytterligare vägledning till medlemsstaterna i form av en mall för konsekvensbedömningar av uppgiftsskydd, som ska tillämpas på frivillig basis av branschaktörerna. Denna strategi baseras på de erfarenheter som har gjorts

⁽¹⁾ C(2012) 1342 final.

⁽²⁾ För en kort introduktion om smarta mätare och smarta nätverk, se avsnitt 2.1 nedan.

⁽³⁾ Uppsättning och kostnads-/nyttoanalys krävs enligt i) direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 55), och ii) direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 94). Kommissionens förslag till direktiv om energieffektivitet (KOM(2011) 370 slutlig) (nedan kallat *energieffektivitetsförslaget*), som nu är under lagstiftningsberedning, innehåller ytterligare bestämmelser om smart mätning.

⁽⁴⁾ När det gäller konsekvensbedömningar av uppgiftsskydd ska det noteras att enligt kommissionens förslag till reviderade regler för uppgiftsskydd ska det bli obligatoriskt med konsekvensbedömningar av uppgiftsskydd i vissa situationer och det ska ges ytterligare vägledning om hur en sådan konsekvensbedömning bör genomföras. Se artikel 33 i kommissionens förslag till förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (COM(2012) 11 final). Se även punkterna 200–205 i Europeiska datatillsynsmannens yttrande av den 7 mars 2012 om reformpaketet av personuppgiftsskydd, som finns på http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/Consultation/Reform_package;jsessionid=46ACCFDB9005EB950DF9C7D58BDE5377

⁽⁵⁾ Se punkt 5 i rekommendationen.

⁽⁶⁾ Mer information om det arbete som denna arbetsgrupp och expertgrupp 2 utför finns på arbetsgruppens webbplats på http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/smartgrids/taskforce_en.htm

efter det att man utarbetat och, på grundval av synpunkterna från artikel 29-gruppen, sett över branschförslaget om ett regelverk för konsekvensbedömning av integritet och uppgiftsskydd i fråga om RFID-tillämpningar ⁽¹⁾. Kommissionen har emellertid inte utslutit att det kan behöva komma att vidtas lagstiftningsåtgärder på nationell och/eller europeisk nivå ⁽²⁾.

1.3 Datatillsynsmannens yttrande – mål, huvudbudskap och struktur

8. Datatillsynsmannens yttrande har visserligen antagits som svar på kommissionens rekommendation, men det är inte strikt begränsat till innehållet i denna rekommendation, eftersom det finns en del viktiga uppgiftsskyddsaspekter kring uppsättningen av smarta mätare som inte behandlas fullt ut i rekommendationen. I detta sammanhang erinrar datatillsynsmannen också om sina formella synpunkter på energieffektivitetsförslaget ⁽³⁾.

9. Datatillsynsmannens yttrande har tre huvudsakliga syften och budskap:

- För det första innehåller yttrandet en utvärdering av rekommendationen: den välkomnas som ett första steg och det understryks vad som har uppnåtts genom denna rekommendation. Men samtidigt kritiseras också dess brister, däribland att den inte är tillräckligt specifik.
- För det andra beklagar datatillsynsmannen visserligen att rekommendationen inte ger mer specifik och praktisk vägledning om uppgiftsskydd, men anser ändå att viss vägledning fortfarande kan tillhandahållas genom den mall för konsekvensbedömningar av uppgiftsskydd som nu håller på att utarbetas. Yttrandet innehåller därför ett antal rekommendationer som särskilt avser mallen.
- För det tredje innehåller yttrandet en uppmaning till kommissionen att bedöma om det behövs ytterligare lagstiftningsåtgärder på EU-nivå efter det att rekommendationen antagits samt ett antal rekommendationer som särskilt avser möjliga lagstiftningsåtgärder.

10. Mot bakgrund av dessa mål har yttrandet följande struktur:

- Avsnitt 2 innehåller en kort introduktion om begreppen smarta mätare och smarta nätverk, där det förklaras vilka frågeställningar de väcker när det gäller uppgiftsskydd.
- Avsnitt 3 innehåller allmänna synpunkter om den strategi som kommissionen tillämpar i rekommendationen. I detta avsnitt diskuteras behovet av ytterligare lagstiftningsåtgärder och rekommendationer till möjliga lagstiftningsåtgärder anges.
- I avsnitt 4 behandlas några av de viktigaste frågorna som – enligt datatillsynsmannen – borde ha behandlats mer ingående i rekommendationen. Vissa av dessa rekommendationer kan också fungera som vägledning för lagstiftare på nationell eller europeisk nivå när de överväger ytterligare tillsyns- eller lagstiftningsåtgärder. Andra kan behandlas i den mall för konsekvensbedömningar av uppgiftsskydd som nu håller på att utarbetas.
- Avsnitt 5 innehåller några få rekommendationer som särskilt avser metodiken vid konsekvensbedömningar av uppgiftsskydd samt innehållet i den mall som är under utarbetande. Dessa ska läsas tillsammans med avsnitt 4.

6. Slutsatser

68. Den Europaomfattande uppsättningen av smarta mätsystem kan medföra stora fördelar, men innebär också stora risker när det gäller skyddet av personuppgifter. Genom dessa mätsystem möjliggörs en omfattande insamling av personuppgifter från europeiska hushåll, vilket kan leda till en kartläggning av vad

⁽¹⁾ Se http://ec.europa.eu/information_society/policy/rfid/documents/infso-2011-00068.pdf och http://cordis.europa.eu/fp7/ict/enet/documents/rfid-pia-framework-a29wp-opinion-11-02-2011_en.pdf

⁽²⁾ Det ska noteras att i nuläget har det inte lagts fram någon utvärdering av om strategin med icke-bindande lagstiftning har varit effektiv för radiofrekvensidentifiering (RFID) och det finns inte heller någon allmänt tillgänglig information som tyder på detta.

⁽³⁾ Europeiska datatillsynsmannens brev av den 27 oktober 2011 till Günther H. Oettinger, kommissionsledamot med ansvar för energifrågor, om ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om energieffektivitet och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG, finns på http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2011/11-10-27_Letter_Oettinger_EN.pdf

personer i ett hushåll gör inom hemmets privata sfär. Mot bakgrund av dessa risker välkomnar datatillsynsmannen de ansträngningar som kommissionen har gjort i rekommendationen för att vägleda medlemsstaterna när det gäller de åtgärder som bör vidtas för att se till att smarta mät- och nätverkssystem utformas och drivs med lämpliga uppgiftsskyddsåtgärder.

69. Datatillsynsmannen uppskattar att kommissionen har strävat efter att använda nyligen föreslagna koncept som inbyggda mekanismer för uppgiftssäkerhet och uppgiftsskydd samt praktiska verktyg som konsekvensbedömningar av uppgiftsskydd och meddelanden om säkerhetsöverträdelser. Datatillsynsmannen stöder särskilt kommissionens plan att utarbeta en mall för konsekvensbedömningar av uppgiftsskydd och att lämna den till artikel 29-gruppen för rådgivning.

70. Datatillsynsmannen beklagar att rekommendationen inte innehåller mer specifik och praktisk vägledning om uppgiftsskydd. Han anser emellertid att viss vägledning fortfarande kan ges i den mall som nu håller på att utarbetas. Yttrandet innehåller därför rekommendationer om mallen och anger särskilt att denna mall måste ge specifik och praktisk vägledning: med en samling av bästa praxis och "bästa tillgängliga teknik". Det är också viktigt att mallen följer sunda metoder och bland annat att varje risk balanseras genom en lämplig kontroll.

71. Yttrandet innehåller också en uppmaning till kommissionen att bedöma om det krävs ytterligare lagstiftningsåtgärder på EU-nivå samt rekommendationer om de eventuella lagstiftningsåtgärder som skulle kunna vidtas. Vissa av dessa rekommendationer kan genomföras redan genom en ändring av energieffektivitetsdirektivet, som nu är uppe till behandling vid rådet och parlamentet. Dessa åtgärder bör omfatta åtminstone ett obligatoriskt krav om att registeransvariga ska genomföra en konsekvensbedömning av uppgiftsskydd samt en skyldighet att meddela om överträdelser av personuppgifter (avsnitt 4.7).

72. Datatillsynsmannen rekommenderar även följande:

- Mer vägledning om den rättsliga grunden för behandlingen och de registerades tillgängliga val: framför allt en klar distinktion när det gäller för vilka syften som uppgifter om energianvändning får behandlas utan konsumentens samtycke och för vilka syften konsumenten måste ha gett sitt samtycke (avsnitt 4.2).
- Obligatorisk tillämpning av integritetsfrämjande teknik och annan "bästa tillgängliga teknik" för att minimera mängden uppgifter (avsnitt 4.3).
- Klargörande av roller och ansvarsområden för de olika aktörerna sett i ett uppgiftsskyddsperspektiv (avsnitt 4.4).
- Mer vägledning om lagringsperioder: i princip ska detaljerade konsumtionsuppgifter om enskilda hushåll endast tillåtas fram till utgången av den period då fakturan lagligen får bestridas eller betalning krävas och endast till den detaljeringsnivå som krävs för fakturerings syfte (utan att det påverkar konsumentens rätt till längre lagringstid efter samtycke, till exempel för att få riktad energirådgivning) (avsnitt 4.5).
- Konsumenterna ska ha direkt tillgång till sina uppgifter om energianvändning, och det ska finnas effektiva metoder för att informera de registrerade om behandlingen av deras uppgifter. För datautvinning bör detta omfatta röjande av individuella profiler och logiken bakom de algoritmer som används för datautvinning. Det ska också finnas ingående information om förekomsten av en funktion för påslagning och avstängning på distans (avsnitt 4.6).

Utfärdat i Bryssel den 8 juni 2012.

Giovanni BUTTARELLI
Biträdande Europeisk datatillsynsman